

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

LJUBLJANA

10. 03. 89

ŠTEVILKA

1 LETO 18

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

(Published by Cactus - friends Society of Slovenia)

MAREC - APRIL 1989

VSEBINA (CONTENTS):

1. Obvestila društva	1
2. Bili smo v Padovi	2
3. Kaj bomo delali v marcu in aprilu	2
4. Članarina	3
5. Silvestrovanje Pri Mraku je bilo prijetno	3
6. Mamilarije - Peter Jerin	3
7. Mammillaria Theressae Cutak - Igor Erbežnik	4
8 Mammillaria Theressae - Janez Pogačnik	5
9. Utrinki iz zgodovine okdrivanja kaktej - Jure Slatner	6
10. Lobivia Famatimensis var. Densispina - Nikola Štrk	8
11. Oskrba kaktej v času vegetacije - Igor Erbežnik	10
12. Rod Dinteranthus - Josip Kunej	11
13. ALPSKI KOTIČEK - Marija Prelec	13

O B V E S T I L A D R U Š T V A

Sestanki društva bodo

10. MARCA 1989 OB 17. URI

1. Aktualne zadeve (poročilo iz Padove)
2. Predavanje: Priprava zemlje (praktični prikaz - Jerin)
3. Diapositivi: tov. Bedenk
4. Razno (semena, kaktusi)

14. APRILA 1989 OB 17. URI

1. Aktualne zadeve (izlet)
2. Predavanje: Voda za zalivanje
3. Diapositivi: tov. Pretnar
4. Razno (semena, kaktusi)

Naslovna stran - cover picture

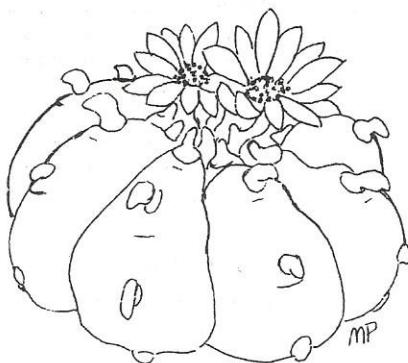
Foto: Peter Jerin

Risbe: Marija Prelec - drawer

Dopise pošljite na naslov, ki je na ovtku biltena!

BILI SMO V PADOVI

Da, bili smo in to že drugič v enem letu. Pravijo, če se koga drži smola, se ga dalj časa. Tudi nas se je. Z agencijo Alpetour iz Kranja, smo se ponovno podali na to dolgo pot, a tudi tokrat brezuspešno. Razstava cvetja je tokrat bila, toda velika večina je ni videla, ker ni smela notri. Tako je skupno 50 avtobusov iz Slovenije peljalo obiskovalce namesto na ogled razstave le na nakupe in ogled mesta. Zaradi slabega slovesa lanskih obiskovalcev iz Jugoslavije (iz Zagreba) so se organizatorji razstave odločili, da Jugoslovanov letos ne bodo pustili noter. Nekatere agencije so pravočasno in strokovno nastopile in uspele pripeljati svoje ljudi na razstavo. Žal Alpetour ni bil med temi agencijami.

Lophophora williamsii

Nekaterim našim članom pa je le uspel "prodor" na razstavni prostor, kjer smo si ogledali res lepo in bogato razstavno-prodajno vsebino. Poleg kaktusov so prevladovale lončnice čudovitih barv in vrst, iglavci, palme, sadike, bonsai, posode, gnojila itd, itd. Žal ni bilo nobenega razstavljalca kaktusov izven Italije, Italijani pa žal za kaktuse nimajo pretiranega smisla kljub dobrim pogojem za gojitev.

Kljub oteženemu vstopu na razstavo, je bila več kot polovica obiskovalcev iz Slovenije, kar kaže, da ljubiteljstvo do cvetlic še ne bo izumrlo.

Peter Jerin

KAJ BOMO DELALI ?

v marcu:

- Ob toplem vremenu zmerno zalivamo z mlačno, postano vodo!
- Presajamo in pikiramo velike in majhne kaktuse v svežo zemljo!
- Čim večkrat zračimo prostor!
- Škropimo proti škodljivcem!

v aprilu:

- Sejemo kaktuse v plitve posodice in jih pokrijemo s stekleno šipo!
- Še je čas za presajanje!
- Zalivamo enkrat tedensko, posebno, če je vreme sončno. Vodi dodajamo gnojila!

Peter Jerin

ČLANARINA !

Vljudno prosimo vse člane, ki niso poravnali letošnje članarine, da to store čimpreje. Članarino 30.000.- din nakažete na društveni račun, ki je napisan na ovitku biltena. Hvala za razumevanje.

SILVESTROVANJE PRI MRAKU JE BILO PRIJETNO

Silvestrovanje, ki je postalo tradicionalno in ga prirejamo vsak december namesto rednega sestanka, je bilo tokrat zopet izredno doživeto. Prijetna družba in zabava, ki je danes že prava redkost, privablja vedno veliko število naših članov iz Slovenije in Jugoslavije. Vsem, ki so prispevali izredno lepa in dragocena darila se društvo lepo zahvaljuje, saj je to odraz velike solidarnosti in pripadnosti društvu. Takšnih srečanj si želimo več tudi med letom na kakšnem izletu.

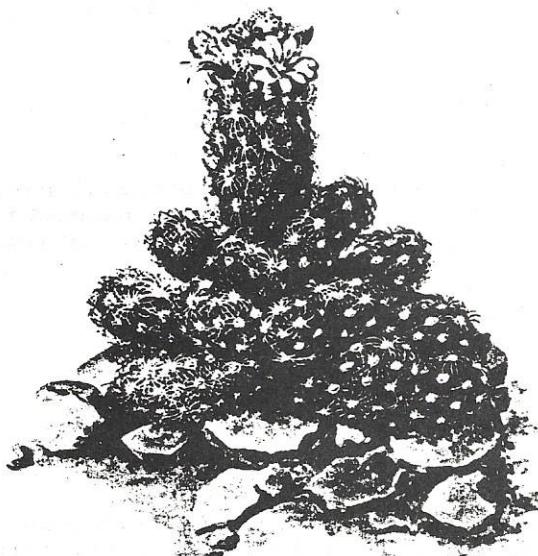
D P K S

MAMILARIJE

Glede na zunanje (morphološke) znače delimo kaktuse v več skupin, od katerih je najstevilnejša in tudi najbolj znana skupina mamilarij ali bradavičarjev. Ime so dobili po mamilah - bradavicah, ki so značilne in jih je povečini lahko opaziti. Večina mamilarij ima kroglasto obliko in se razrašča v gruče, tkao, da dobi rastlina ob vznožju mlade poganjke. Cvetovi so povečini majhnji in nastajajo v vencih od spodaj navzgor. Tako traja cvetenje od enega do več mesecev, posamezen cvet pa od enega do deset dni. Nekatere vrste mamilarij imajo velike cvetove. To so velikocvetne mamilarije, ki so redkejše in tudi bolj občutljive. Nekaj vrst cveti

skoraj vse leto, npr. *Mammillaria rhodantha*, *bocasana*, *prolifera* itd. Ko odcvete, razvijejo rdeče ali zelene plodove (mešičke) z drobnimi semeni rdečkaste barve. Iz svežih mešičkov izločimo semena, katera lahko naslednjo pomlad posejemo.

Mammillaria elongata

prvi popki bodo skozi goste bodice pririnili pri nekaterih vrstah že začetkom marca.

Bradavice so špiralno razvršcene in običajno porasle z belo volno. Volnena prevleka pa lahko nastane tudi med bradavicami, tako da živo zelene barve telesa sploh ni videti. Te vrste belih mamilarij so najlepše, žal pa tudi precej občutljive. Prevleka jih varuje pred premočnim soncem, hkrati pa preprečuje preveliko izhlapevanje, zato moramo te vrste manj zalivati. Ostale vrste prenesejo poleti več vode, ker imajo mamilarije plitev koreninski sistem.

Preko zime jih moramo prestaviti v hladen prostor od 5 - 10°C blizu okna in jih ne smemo zalivati. V tej dobi počitka bodo nastale cvetne zasnove in

Peter Jerin

MAMILLARIA THERESSAE CUTAK

To je ena najlepših vrst med miniaturnimi mamilarijami, ki jo je na vzhodnih pobočjih planine Coneto na višini 2200 m v državi Durango (Mehika) odkrila gospa Theresa Bock, opisal pa jo je Ladislav Cutak specialist za sukulente v botaničnem vrtu St. Louis Missouri in ga objavil v Cact. Succ. Journalu US leta 1967.

Telo te zanimive mamilarije raste posamično, včasih se tudi razrašča, doseže samo do 4 cm v višino pri 10 - 25 mm premera in ima zelo debelo koreniko repaste oblike. Bradavice so olivnozelene barve, včasih tudi s purpurnim nadihom, dolge so do 6 mm in razporejene okoli telesa v špirali, areole, kakor tudi aksile, so slabo poraščene. Ima 22 - 30 kot puh nežnih robnih bodic, srednje nima. Cvetovi so lijakaste oblike s svetlim grlom dolgi do 45 mm, široki pa 30 mm, kar pomeni, da so v primerjavi z velikostjo telesa izredno veliki. Zunanji cvetni listi so zelenkastorjavi, notrnji so večji in purpurno vijoličaste blarve. Plodnica zori znotraj telesa, semena so črne barve s hrapavo povrhnico, veliko do 0,5 mm.

Lahko se goji na lastnih koreninah, samo vedeti moramo, da je na vlogo zelo občutljiva. Prezimimo jo v prostoru s temperaturo do 12 ° C. Mnogi jo gojijo v cepljenem stanju, ali v tem primeru izgubi precej na naravnem izgledu. Če jo razmnožujemo vegetativno bomo imeli najboljše uspehe; seveda pa jo lahko razmnožujemo tudi s setvijo semen, pri tem pa moramo vedeti, da imajo sveža semena kalitveno zaporo. Najboljše rezultate pa bomo dosegli s 3 - 5 let starim semenom.

Literatura:

1. Kuas Štev. 3/86

Igor Erbežnik

MAMILLARIA THERESSAE

Mamillaria Theressae sodi v skupino treh najlepših velikocvetnih mamilarij, ki jih poznamo po posebnosti bodic, majhnih telesih in zelo velikih cvetovih. Mednje sodijo še *Mamillaria Goldii* in *Mamillaria Sabo*.

Posebnost teh mamilarij so oblike bodic, kajti če jih pobliže pogledaš spoznaš, da so bodice zraščene v pahljačasto obliko, kot cvetovi na areolah. Posebno lepo imajo tudi rast, saj se rastlinice razraščajo v male kupčke, iz katerih pa poženejo prav lepi in veliki cvetovi.

Ko sem dobil prvi mali poganjek te rastlinice, sem ga seveda takoj cepil. Že naslednje leto je bilo več poganjkov rastline in kmalu spomladti tudi prelepi purpurno vijoličasti cvetovi z rumenimi prašniki, kateri so kar sorazmerno veliki napram mali rastlinici.

foto : J. Pogačnik

Naslednje leto sem rastlino odrezal od ceviča in jo vkoreninil. Tako kot sem upal, se je lepo vkoreninila in raste na lastnih koreninah. Sedaj ima bodice še bolj goste, le rast je počasnejša, a na pogled je še lepša.

Tudi našim zbirateljem priporočam, da imajo vsaj eno od naštetih mamillarij v svoji zbirkki, katera je za okras in prelep pogled ko je vsa v cvetju.

Janez Pogačnik

UTRINKI IZ ZGODOVINE ODKRIVANJA IN VZGOJE KAKTEJ

Verjetno je splošno mnenje, da so mornarji Krištofa Kolumba prinesli v Evropo kakteje, napačno. V Evropi nekaj veljajo le podatki in dejstvo je, da se prvi zapis o kaktejah pojavi leta 1635. V knjigi, ki jo je spisal Gonzalo Hernandez de Oviedo y Valdes z naslovom "Historia de las Occidentales" sta dve ilustraciji kak-

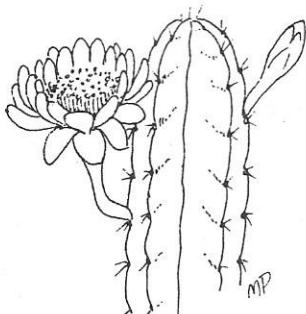
tej, ki bi ju danes verjetno uvrstili med cereje oziroma opuncijske. Nekaj pričevanj in ilustracij izvira tudi iz starejših časov, vendar ne iz Evrope, temveč iz njihove prvotne domovoine.

Zlasti v Južni Ameriki so misionarji popisovali indijanske legende, seveda s pomočjo domorodcev. V knjigi z naslovom "Codex Mendoza" (1541) je tako prvič omenjena legenda, ki jo v detajle popisuje nekaj kasneje izdano delo Fra Diego Durana: "Historia de las Indias de la Nueva Espana" (1581). Azteki so iskali prostor za novo prestolnico z imenom Tehnochtitlan. Določil jo je plemenSKI враč na podlagi nočnih vizij. Mesto bodo zgradili na mestu, kjer iz gole skale raste tako velik kaktus, da orel sede nanj. Indijanci so se lotili gradnje leta 1325 in postavili temelje največjega mesta na svetu - Mexico City. Kakšna ironija je torej povezanba s kaktejami! Je eno redkih mest, ki nima reke, da bi odvajala odplake prebivalcev oziroma industrije. Zgrajeno je v ogromni kotlini, kjer vetrovi ne odpihajo smoga, ki se zbira nad mestom. Poleg vsega je zgrajeno na potresnem območju. V mestu živijo ljudje najnižjih slojev (potepuhji, kloštarji, berači, roparji) v veliki večini. Kaktus pa slej ko prej ostane nacionalni simbol, ki ga imajo Mehičani na svoji zastavi.

XVI. STOLETJE

Seznanjanje Evropejcev s kaktejami sodi torej v nemirni čas velikih odkritij, v čas, ko so delovali tako veliki ljudje kot so Giordano Bruno, Galileo Galilei, Martin Luter, Ivan Grozni, Michelangelo Buonarotti. Svet so ravnokar zapustili Leonardo da Vinci in Nikolaj Kopernik. Znanje je skoncentrirano v Zahodni Evropi, na naših teh gospodarijo roparski vitezi izmenično s Turki. Ljudje odhajajo v Novi svet kot misionarji in pustolovci. Domorodce so poučevali predvsem religiozne nauke, hkrati pa so se učili njihovega jezika. Glavni namen seveda ni bilo spoznanje slovnice, temveč odkrivanje njihovih zakladov, rudnikov, postopki za pridobivanje dragocenih kovin, zdravil in seveda njihovo sociološko vedenje, vse z namenom obogatitve oziroma preprečevanja uporništva. Tako so nekateri zavojevalci kar na krtko opravili s plemeniti (Pizaro), prestolnicami in bogastvom. Vendar so se nekateri zapisi kasneje pokazali koristni še v drugi luči. Tako popisuje frančiškan Bernardiono de Sahagun (1) nekatere obrede, pri katerih so indijanci uživali halucinogene "gobe".

(Pri starodavnih evropskih narodih so večinoma v ta namen uporabljali gobe, kot so rdeča mušnica in različne vrste govnaric). Indijanci pa so jedli "Teonanacatl", kar pomeni v prevodu božanska mušnica. Po vsej verjetnosti gre za kakteje, ki se zdijo Evropejcu podobne gobam, iz rodov Ariocarpus, Obregonia, Aztekium, Pe-

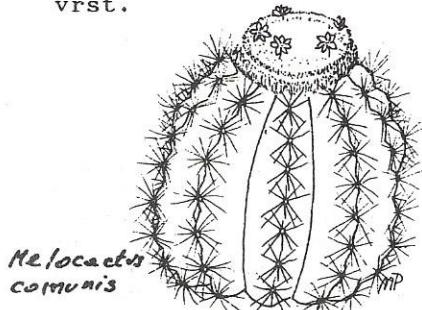

Cereus
peruvianus

leciphora, Lophophora z lokalnimi imeni mezkal in peyotl, ki vse vsebujejo halucinogene alkaloide.

Uživanje teh kaktej se je močno razširilo zlasti v umetniških krogih, svoj vrh je doseglo v začetku 18. stoletja. V Severni Ameriki so tedaj njihovo uživanje prepovedali, v Evropi pa je postalo predrago, kajti vse tovrstne kakteje rastejo izredno počasi. Danes imajo dovoljenje za uživanje le krščanska sekta plemena Navajo. Kakih 40.000 pripadnikov tega plemena uradno uporablja peyotle pri religioznih svečanostih. V Mehiki sicer še vedno nabirajo peyotle, vendar ilegalno, v Evropi pa baje nimajo zadostnega učinka.

Poznavanje drugih kaktej v tem času je bilo močno zapostavljeno v primerjavi z drugimi rastlinami. Zavojevalci so iskali zlasti začimbe, ki so imele tedaj najvišjo vrednost. Kot stranski produkt bi lahko imenovali odkrivanje in vzgojo koruze, krompirja, paradižnika in drugih rastlin, ki pa so odpravile lakoto v svetu. Zanesljivo so v tem času prenesli v Evropo Opuntia ficus-indica, *Melocactus communis* (2) ter še nekaj drugih vrst.

Tedaj so zabeleženi tudi prvi strokovni opisi kaktej. Na prelomu stoletja je v Angliji objavil John Gerald knjigo: "The Herball of General Historia of Planta" (1597), v njej pa opis naslednjih kaktej: The Torch Thorne Euphorbium, The Thorne Roede of Peru (*Cereus peruvianus*), The Hedgehog Thistl (*Melocactus communis*), The Indian Fig Tree (*Opuntia ficus-indica*).

- (1) Knjiga Historia Universal del Nueva Espana
- (2) Echinomelocactus (ježasti in melonasti osat) je prvi opisal Matthias del'Obel (Scriptum Adversario Natura 1576). Po nekaterih podatkih so prvi kaktus v Londunu videli 1570. leta, ko ga je na razstavi pokazal lekarnar Morgan.

/nadaljevanje prihodnjič/

**LOBIVIA FAMATIMENSIS
var. DENSISPINA (WERD.) BACKBG.**

Tudi ta vrsta spada v rod, ki se s svojimi številnimi vrstami in variacijami razloči od Echinopsisov samo po tem, da so njihovi cvetovi bolj na kratkih vratovih, njihova telesa so manjša in ustvarjajo obilni, repasto oblikovan koreninski sistem. Rastejo

posamično, medtem ko posamezne vrste ustvarjajo večje ali manjše skupine teles kroglaste ali pa tudi kratko valjaste oblike. Barvna paleta cvetov se širi od rumene preko vseh odtenkov do temnordeče; so pa na žalost le kratkotrajni, sveži ostanejo samo en dan. Domovina lobivij je Bolivija, Peru in severna Argentina.

Večina vrste se lahko oskrbuje, predvsem je najvažnejša hladna prezimitev (temperatura nižja od 10 °C) in v tem obdobju popolna suša substrata.

V tem članku se bomo samo bežno ozrli na Lobivijo famatimensis var. dinsispino (Werd.) BACKBG., ki jo bolj ali manj vsi poznamo, jo pa prikazuje tudi naša barvna fotografija in je ena najlepših v svojem rodu, prav tako pa tudi v zbirku ing. Petra Jerina iz Ljubljane. Osnovno variacijo famatimensis je opisal Spegazzini leta 1921 in jo poimenoval po pogorju Famatima, kjer je najdena, medtem ko je variacija densispina najdena znatno pozneje, predstavil pa nam jo je Werdermann. Podobna je majhnemu ježku, katerega telo je temnozelene barve, obraščeno v kožuh številnih srebrnosivih, mehkih ščetinastih robnih bodic, med katerimi opazimo do 7 srednjih močnejših, kot šivanke ostrih bodic, ki so delno rjave barve. Njeni cvetovi so precej veliki, rumene barve in z zelenkastim grлом.

Nikola Štrk

Literatura:

- W. Haage: Kakteen von A bis Z
Haude: Erfolg mit Kakteen

OSKRBA KAKTEJ V ČASU VEGETACIJE

Spomladji, ko se kakteje budijo iz zimskega počitka in dobivajo bodice okoli temena vse boljživo barvo, jih začnemo oprezno in pomalem škropiti s toplo, mehko vodo (deževnico). To lahko opravljamo samo v toplih in sončnih dnevih, obenem pa tudi prezračujemo prostor, kjer so shranjene, tako da rastline postanejo do večera zopet suhe, ker bi zaostala vlaga pod vplivom hladnih noči, ko se živo srebro še vedno lahko spusti blizu ledišča, zanje lahko bila usodna, vsled zmriali zaostale vlage bi doobile težke poškodbe, ki bi se čez čas spremenile v gnitje.

Sedaj je tudi priložnost in zadnji čas, da svojo zbirko skrbno pregledamo. V kolikor opazimo pojav škodljivcev ali katerikoli bolezenski znak, te rastline takoj izoliramo in uporabimo zaščitna sredstva (insekticide alu fungicide). Ta poseg izvršimo proti večeru ali pa ob oblačnih dnevih. Sedaj je tudi čas, da presadimo primerke, ki so prerasli lonček ali izčrpali zemljo. Rastline, pri katerih že očitno obstoje cvetni popki, ne smemo presajati, to bomo lahko storili šele, ko odcvetijo, zalijemo jih v podstavek z vodo, ki smo ji dodali gnojilo.

Ko opazimo, da so se telesa kaktesov že napela in dobila lesk, se lahko lotimo primerjnega zalivanja. Na začetku zalivamo v manjših odmerah večkrat, večja količina vode naenkrat bi lahko povzročila poškodbo tkiva - pokanje, ali pa gnitje korenin. Čez mesec dni po pričetku zalivanja začnemo enkrat na teden zalivku dodajati gnojilo v odmeri 2 grama na liter vode. Rastlinam, ki v tem času še niso pokazale znakov rasti, moramo nujno pregledati koreninski sklop. V kolikor ne najdemo bolezenskih znakov, zamenjamo zemljo ter pognojimo z dušično bolj bogatim gnojilom. V kolikor pa je koreninski sklop poškodovan, ga obrežemo do zdravega dela, ali pa če ni drugače, rastlino iznova okoreninimo.

Skozi celo obdobje vegetacije zalivamo redno 3 do 4 krat na teden (rajši manjkrat kot pa prevečkrat). Zalivanje večjih primerkov je priporočljivo v podstavek, da se zemljina gruda navlaži od spodaj in da vrat rastline, ki je najbolj občutljiv, ostane vedno suh. Ne smemo pa pozabiti na to, da presežek vode, ki jo rastlina ni mogla prevzeti, pravočasno odstranimo iz podstavka. Ko se na rastlinah pokažejo cvetni popki, jih ne smemo več obračati ali prestavljati. Če se to zgodi, odvržejo popke in cvetja ne bo. V obdobju pozne pomlad in poletja škropimo kakteje bolj pogosto, lahko tudi večkrat na dan. Ta poseg jim nadomešča roso, ki je je na prirodnih nahajališčih obilo, prav tako jim tam tudi vetra ne zmanjka. Zato skrbimo, da ima do zbirke prost dostop tudi svež zrak, kajti ta znižuje temperaturo okolja, prav tako pa je tudi potreben za asimilacijo. Tudi v obdobju visokega poletja zbirko skrbno pregledujemo, kajti sedaj se najraje pojavijo uši ali pa rdeči pajek, zato zalivku občasno dodajamo insekticide in preventivno škropimo.

V začetku jeseni s škropljenjem prenehamo, ker je že same zračne vlage več kot dovolj in bi dodatna vlažnost ter vse bolj hladne noči lahko povzročile gnitje. Zalivamo v vseh večjih presledkih in manjših količinah, tako da bodo proti koncu oktobra zemlja in koreninski sklop popolnoma suhi, s tem pa so kakteje v glavnem pripravljene za zimski počitek, o katerem bomo govorili pozneje.

Igor Erbežnik

ROD DINTERANTHUS Schwant

Ko začne poletje jemati slovo, vse bolj redko zasledimo cvetenje kaktej, ki so nas razveseljevale že od zgodnje spomladi - ali s tem še ni konec cvetenja. Šele sedaj se namreč pokažejo v svoji svečani opravi za oko skromne rastlinice, ki jim pravicom tudi živi kamenčki, med katerimi ima pomembno mesto rod Dinteranthus.

Tale rod je tesno povezan z imenom profesorja Kurta Dinterja, znamenitega botanika iz začetka tega stoletja, ki je vodil nekoliko ekspedicij v Južno Afriko, jasneje rečeno, v današnjo Namibijo, ki je bila tedaj še nemška kolonija. Poleg botaničnih odkritij je objavil tudi nekaj izdaj svojih potopisov, v katerih opisuje, kako je z volovsko vprego potoval nekaj mescev skozi puščavo in goščavo. Profesor Dinter ima tudi velike zasluge za objavo opisov prvih Dinterantusov, pri čemer je značilno, da je prvo najdeno vrsto opisal kot *Mesembryanthemum microspermus*; bil je namreč presenečen nad množino nenavadno drobnih semen, ki spominjajo na nežen in droben prah ter spadajo med najmanjše v rastlinskem svetu.

Število doslej odkritih vrst tega rodu ni veliko. Od šest znanih in opisanih vrst so po nedavni reviziji ostale samo štiri. Tudi pri teh vidimo dvojnost, pa jih delimo na tiste, ki imajo gredljaste, relativno malo zraščene liste, kot vidimo pri *D. microspermus* in *D. wilmotianus*, ter bolj zraščene in zaobljene liste kot jih imajo *D. poleevansii* in *D. vanzyllii*. Poslednjo imenovano vrsto so dolga leta prištevali k litopsom zaradi izrazite reliefne risbe zgornjih površin listov.

Dinterantusi rastejo v prirodi na kremenčevih poljih južnih pobočij gričev ob reki Oranje blizu naselbin Keimoes in Kakamas, pa jih je, kadar ne cveto, težko najti. Večina raste posamično in se šele v starejši dobi razraščajo. Tako tvorijo šopaste grmičke, sestavljenе iz več glavih teles. Epidermo imajo gladko, a poraščeno z nežnimi dlačicami, ali pa tudi fino bradavičasto, posuto z belkastimi pikicami pa tudi brez njih. Cvetovi sedijo na kratkih pecljih in se odpro šele popoldne.

- 1) Dinteranthus microspermus (Dint. et Derenb.) Schwant raste po večini soliterno, listi so do polovice zraščeni, prosti del do 30 mm dolg in 20 mm širok, spodnja stran pol zaobljena, konec razpotegnjen. Epiderma je fino zrnato hrapava, najprej apnenčasta, cvetovi rumeni, v premeru dosežejo do 45 mm.
- 2) Dinteranthus pole-evansii (N.E.br.) Schwant ima enostavne razrastke z do 45 mm dolgimi in 24 mm širokimi, do plovice zraščenimi listi, z bolj ali manj nagubano zgornjo površino golobje sive barve, ki je često rumenkasto ali rdečkasto nadahnjena, cvetovi pa rumeni, 40 mm v premeru.
- 3) Dinteranthus vanzylii (L.Bol.) Schwant je Bolus najprej opisal kot Lithops, ker ima zraščene liste, da je videti kot eno telo. Visok je do 40 mm in se pogosto razrašča v skupinice. Epiderma ima sivo zeleno, deloma rdečepikičasto in črtkasto. Precep med listi je zelo ozek in iz njega se kaže oranžno rumeni cvet.
- 4) Dintherantus wilmetianus (L.Bol.) Schwant ima izrazito razcepljene lsite gredljaste oblike z velikimi cvetovi, svileno rumene barve. Ne razlikuje se dosti od D. microspermusa.

V gojitvi predstavljajo bolj problematični rod med mesemsi. Težave nastajajo že s setvijo, kajti sveža semena imajo kalitveno zapor, pa tudi poznejši izidi niso povsem zadovoljivi. Rast se poravnava na navzlic njihovi neznatnosti poteka dosti hitro, tako da jančkov navzlid zrak ob obilnem prezračevanju zradi utrjevanja, ker se pomehkužene rastline bolj nagibajo hagnitju. V zimskem času so zelo občutljivi, tedaj jih ne smemo zadržati niti vlažiti, izbrati jim moramo najbolj svetli prostor, medtem ko mora biti temperatura okoli 15°C.

Josip Kunej

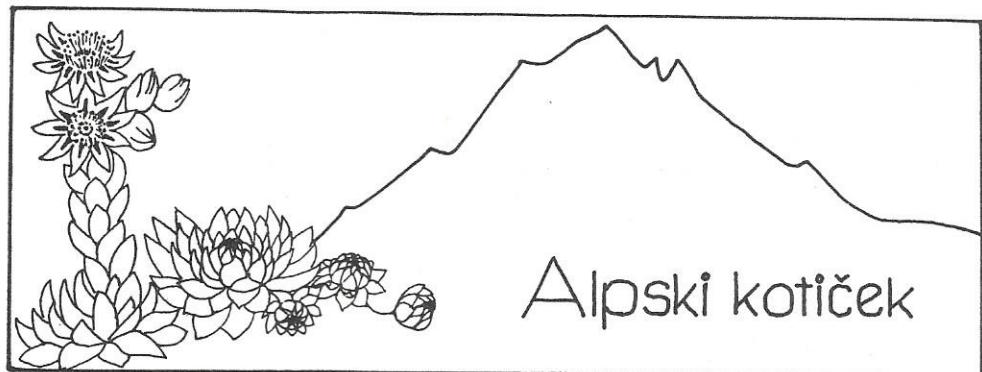
LITERATURA:

1. Jan Glosar: "Kaktusy" 2/83
2. Jakobsen: Sukulenten Lexikon

Ko se postaramo:

"Ti glista dolga, nedelaj mi sence!"
"Ti pujs zavaljen, ne odrivaj mi korenin!"

Alpski kotiček

ENOLETNE HOMULICE V SLOVENIJI

V velikem rodu homulic so številne vrste trajnic, nekaj pa je tudi enoletnic ali, kot bi tudi lahko rekli, dvoletnic. Rastline po cvetenju pozorijo seme, ki se vseje in še isto jesen požene. Mlade rastlinice prezimijo in drugo leto do poletja bujno zacvetto. Nimajo jalovih plazečih stebelc, ampak prav vsak vršiček je cveten. Po cvetenju se rastlina posuši, zrelo seme pa nadaljuje življenje vrste. Poseben čas enoletnic je, da se svobodno razraščajo, kjer jim je ravno všeč. Kot nagajive razposajenke pokukajo na dan letos tu, drugo leto drugod.

V Sloveniji imamo štiri vrste homulic, ki jih druži prav ta kratkotrajna življenska doba. Drugače pa se med seboj v marsičem razlikujejo. Poglejmo, katere so in kakšne značilnosti imajo:

1. *Sedum hispanicum* (sys. *S. Glaucum*) ali španska homulica

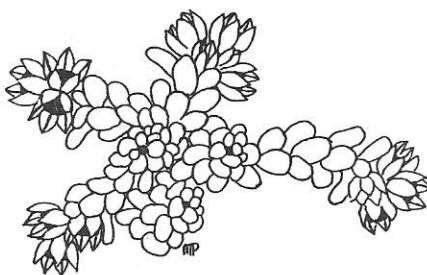
Rastlina raste v nizkih, sivozelenih blazinicah. Stebelca so na gosto obrasla z mesnatimi listi, ki so 12 - 15 mm dolgi in 3 mm debeli. Cvetovi so bele ali malo rožnate šestkrake zvezdice, zrasle v socvetjih. Rastlina bujno cvete v zelo skromnih rastiščih kot so skalne razpoke, grušč, suhi zidovi, pa tudi v bukovem gozdu v montanskem in subalpskem pasu po vsej Sloveniji. Kdor se poleti sprehodi po Bohinju, jo bo po zidovih ob cesti proti Srednji vasi gotovo zagledal. Domovina španske homulice je južna in jugovzhodna Evropa ter Mala Azija.

2. *Sedum atratum* ali črnikasta homulica

Rastlino spoznamo po zelenih, rdečkastorjavo nadahnjenih vršičkih s kijastimi, okroglastimi mesnatimi listi. Stebla so visoka 3 - 8 cm. Cvetovi v gostih socvetjih so beli ali rdečasti in imajo 5 jajčastih venčnih listov. Vsa rastlina je gola, brez žlezastih dlačic.

Cvete junija in julija, tudi avgusta. Raste v kamnitem svetu subalpskega in visokogorskega pasu Julijskih Alp, Kamniških planin in Karavank v višini 1000m - 3000m. Njena posebnost je, da raste na izrazito bazičnih, apnenih tleh. Razširjena je v Evropi od Pirenejev do Balkana.

Sedum atratum

3. *Sedum annum* ali enoletna homulica

Enoletna homulica, ki ji botaniki niso privoščili nobenega posebnega imena, ima cvetna stebelca, porasla z valjastimi, mesnatimi listi. Cvetovi s petro venčnimi listi so rumeni in združeni v rahlo sočvetje. Vsa rastlina je gola, brez dlačic. Rastlino so našli na kamnitih gorskih tratah, v skalnih razpokah in grušču v Julijskih Alčpah, kjer se razcveta od junija do avgusta.

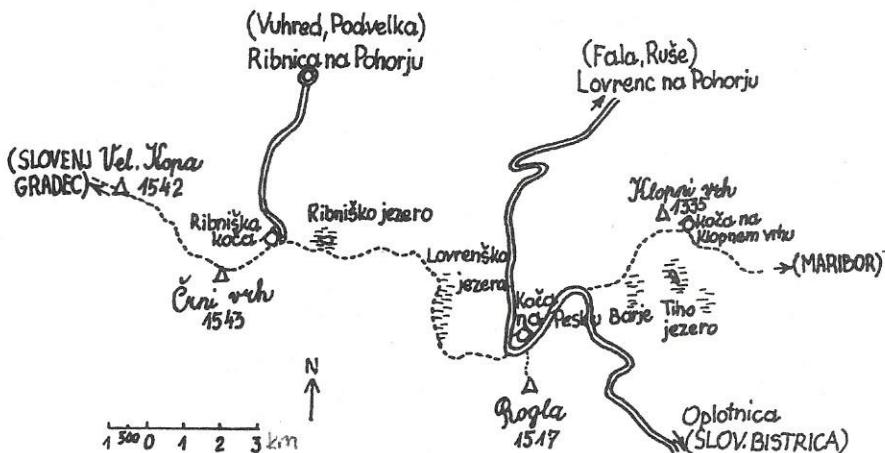
4. *Sedum villosum* ali žlezastodlakava homulica

Sočnice poznamo kot rastline, ki so sposobne z zalogami vode kljubovati izsušitvi v času suše in vročine. Toda verjeli ali ne, nekatere med njimi so se naselile v vlažnem, celo močvirnem svetu. Redke so, vendar imamo eno v Sloveniji. Žlezastodlakava homulica se razrašča podobno kot druge enoletne homulice. Stebelca so poraščena z valjastimi, mesnatimi listi. Peteroštrevni cveti so zrasli v socvetje. Značilnost te homulice je rožnati cveti so zrasli v socvetje. Rastlina poraščenost z žlezastimi dlačicami, posebno še socvetje. Rastlina cvete junija in julija. Našli so jo na vlažnih in humoznih tleh Pohorja. Omenjajo jo botaniki v Severni Ameriki, kjer se menda prav dobro počuti v močvirjih s svežo vodo.

Pomudili smo se ob naših enoletnih homulicah. Živijo resda kratko, a bogato življenje, ki bogati tudi nas, če jim posvetimo nekaj svoje pozornosti.

Marija Prelec

POHORJE - srednji del

BESEDA, DVE O POHORJU

Kaj mislite, kakšno zvezo naj bi imelo Pohorje s kaktusi? Na prvi pogled prav nobene. Obsežno pogorje z vlažno, ilovnato prstjo, gostimi senčnimi gozdovi, številnimi potoki nima nobenih strmin, golih, skalnatih, vročini in suši izpostavljenih pobočij. Nič taklegam kar imamo za tipično okolje sočnic. Pa vendar zveza je, prav neznatna, drobcena zveza, ki jo predstavlja majhna homulica *Sedum villosum*. Zdi se kot šala o suhi cunji na dnu morja. Narava naša učiteljica, nas vedno znova preseneča in obenem opominja, da še ne vemo vsega, ne razumemo vsega, da bo treba še naprej napenjati možgane in se poglabljati v bogastvo različnosti okrog nas.

Torej odpravimo se na pot čez Pohorje. Morda bomo imeli srečo in zagledali kje nenavadno žlezastodlakavo homulico. Sočnic, ki so se naselile v vlažnem okolju, celo v močvirju, je zelo malo, pa aše te so rdekokje in skromno opisane. Toda podatek, da raste žlezastodlakava homulica na Pohorju, je iz verodostojnega vira Male flore Slovenije.

Pohorje je obsežno pogorje in ga ni moč prehoditi v eni sapi, še celo ne, če hočemo spotoma iskati nekaj takega kot je igla v senu. Pohorska močvirja, kjer bi najbolj verjetno našli našo homulico, so v osrednjem delu pogorja, daleč od vznožja. V hribe pa hodimo pač vedno iz dolin. Med številnimi možnimi pristopi mi je ostala najbolj v spominu pot iz Fale pri Rušah. Gremo seveda

peš, kdor ima dovolj korajže.

Pot iz Fale mimo Lovrenca na Pohorju nas kmalu obda s pohorskim gozdom. Cesta nam ne da pravega občutka, kakšen je ta gozd. Treba je stopiti v breg, samo previdno! Strma ilovnata tla in debelo z vlažnim listjem pokrita podrta drevesna debla ter veje so menda zato tam, da bi se kar najhitreje vrnili nazaj v dolino in Pohorju pustili njetgov zeleni mir. Še neba ni videti skozi visoke in bujne krošnje bukev in smrek, slišati je le žgolenje drobnih ptic. Tako je kilometre in kilometre. Zato imamo na Pohorju pomembno zdravilišče za odpravljanje živčnih in duševnih tegob človeka.

Če nismo prej omagali, si za počitek in prenočevanje izberemo Kočo na Pesku. Pesek je tu kremenov pesek. Stojimo na Kamninah, ki so v Sloveniji le na Pohorju. To je tonalit, ki mu površno pravijo tudi granit in gradi velik del vzhodnih Alp od Adamelle v Tirolah do Pohorja. Tonalit je kisla kremenova kamnina, nastala v globinah zemlje. Zelo je uporaben za tlakovalne kocke na cestnih strminah in cestne robnike, pa tudi kot okrasni kamen. Iz tonalit-strminah je podstavek Prešernovega spomenika v Ljubljani.

Dolgotrajno preperevanje spremeni tonalit na površini v zmes ilovnice, kremenovega peska in sljude, ki se kot miljoni drobcenih zrcalc blesti naokrog.

Spočiti se odtod vzpnemo na Roglo (1517 m), kjer z razglednega stolpa ob ugodnem vremenu lahko širimo svoje obzorje tja do Grossglocknerja in globoko v Panonsko nižino. Toda le mimogrede, kajti pred nami je naš cilj - pohorska barja. Nedaleč od Rogle in Koče na Pesku so Lovrenška jezera. Tu raste vrsta za botanike zanimivih rastlin obenem s šotnim mahom, ki je ustvaril že debelo plast šote. Tu nekje se ksriva tudi homulica Sedum villosum. Iskanje pa ne bo lahko. Pot je možna le s skakanjem z debla na deblo, ki so jih s tem namenom položili v močvirje okrog jezera. Jezerca so nedostopna. Kajti v njih domuje povodni mož Jezernik in gorje, če mu kdo skali vodo. Priklical bo slabo vremen in lepega izleta bo konec.

Barij na Pohorju je še več, nekaj vzhodno od Koče na Pesku in naprej proti zahodu blizu Ribniške koče. Ta predel ni tako gozdnat, obsežni travniki nudijo prijetno in razgledov polno pohajkanje.

S homulico v gumnici ali brez nje se bo treba posloviti od Pohorja. Pot od Ribniške koče čez Veliko in Malo Kopo nas bo privedla spet v dolino v Slovenjem Gradcu. Pred očmi nam bodo še šumeli beli penasti potoki, ki so kot bleščeči trakovi položeni v črno, mahovnato tonalitno skalovje, tako zelo drugače, kot smo vajeni potokov v belih apnenčastih Alpah. In kar se tiče homulice Sedum villosum - morda bo drugič več sreče!

Marija Prelec